

“AVTOMOBIL YO'LLARINI EKSPLUATATSIYA QILISHNI BOSHQARISH”
MAVZUSINI “MATBUOT ANJUMANI” TEXNOLOGIYASI
YORDAMIDA TUSHUNTIRISH

Azizov Q. X

Texnika fanlar nomzodi, professor

Choriyev. X. B

AYQ va EQ kafedrası magistranti.

Toshkent davlat transport universiteti

Anotatsiya: Ushbu maqola Toshkent Davlat Transport Universitetida o'quv jarayonini innovatsion yondashuvlar bilan boyitish maqsadida ishlab chiqilgan “Matbuot anjumani” texnologiyasini o'rganishga bag'ishlangan. Mazkur usul avtomobil yo'llarini ekspluatatsiya qilish (AYEQ) kabi maxsus fanlarni o'qitishda o'qituvchilar va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Texnologiya talabalarni tadqiqotlar, taqdimotlar va interaktiv muhokamalarga jalb qilib, tanqidiy fikrlash va samarali muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: avtomobil yo'llarini ekspluatatsiya qilish, matbuot anjumani, innovatsion ta'lim, tanqidiy fikrlash, muloqot ko'nikmalari, interaktiv o'qitish metodikasi.

Abstract: This article is devoted to the study of the “Press Conference” technology, developed at the Tashkent State Transport University to enrich the educational process with innovative approaches. This method creates new opportunities for teachers and students in teaching special subjects such as road operation (RAO). The technology helps to develop critical thinking and effective communication skills by involving students in research, presentations and interactive discussions.

Key words: road operation, press conference, innovative education, critical thinking, communication skills, interactive teaching methodology.

O‘qitish metodikalarining samaradorligi rag‘batlantiruvchi o‘quv muhitini yaratish va talabalar o‘rtasida chuqur tushunishni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi[1]. “Matbuot anjumani” usuli an’anaviy ma’ruzalarni qiziqarli va interaktiv mashg‘ulotlarga, xususan, avtomobil yo‘llarini ekspluatatsiya qilish (AYEQ) kabi ixtisoslashtirilgan fanlarga aylantira oladigan innovatsion yondashuv sifatida ajralib turadi. Ushbu maqola AYEQ darslarida qo‘llashni o‘rgatadi, uning pedagogik foydalari va talabalarning bilim olishiga o‘zgaruvchan ta’sirini oshiradi.

Texnologiyaning maqsadi:

- Talabalar avtomobil yo‘llarini ekspluatatsiya qilishni boshqarishning turli jihatlari haqida to‘liq tushunchaga ega bo‘ladilar.
- Talabalar yo‘l ishlarini boshqarish bilan shug‘ullanadigan turli manfaatdor tomonlarning o‘rni va majburiyatlarini tanqidiy tahlil qilishlari mumkin.
- Talabalar simulyatsiya qilingan “matbuot anjumani” da ishtirok etish orqali samarali muloqot va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.
- Talabalar simulyatsiya qilingan matbuot anjumanini tadqiq qilish, tayyorlash va ishtirok etish, mavzuni chuqurroq tushunishga yordam berish orqali material bilan faol shug‘ullanadilar[2].
- Axborotni tahlil qilish, fikrlarni shakllantirish va turli nuqtayi nazarlarni baholash jarayoni talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi[3].
- Talabalarning matbuot anjumani formati omma oldida nutq so‘zlash, faol tinglash va muloqot orqali samarali yondashuvga yordam beradi.

Mashg‘ulotni o‘tkazish tartibi:

1-bosqich: Talabalarni sonidan kelib chiqqan holda 4ta guruhlariga ajratiladi: (3 daqiqa)

- 1-guruh: yo‘l ma’murlari: yo‘llarni rejalashtirish, qurish va saqlash uchun ma’sul bo‘lgan davlat idoralarini ifodalaydi.
- 2-guruh: yo‘l pudratchilari: yo‘llarni qurish va ta’mirlash uchun ma’sul kompaniyalar vakili.
- 3-guruh: yo‘l foydalanuvchilari: yo‘llardan foydalanadigan xaydovchilar, velosipedchilar va piyodalarni ifodalaydi.
- 4-guruh: ekologlar: yo‘l qurilishi va ekspluatatsiyasining atrof-muhitga ta’siridan manfaatdor tashkilotlarni ifodalaydi.

2-bosqich: Har bir guruh oldindan tayyorlangan tadqiqot materiallari bilan ta’minlanadi. (3 daqiqa)

- 1-guruh: yo‘l ishlarini boshqarish bo‘yicha tegishli hukumat siyosati, qoidalar va ko‘rsatmalariga kirish.
- 2-guruh: yo‘l qurilishi texnikasi, texnik xizmat ko‘rsatish amaliyoti va shartnoma shartlari haqida ma’lumotlar.
- 3-guruh: yo‘llardan foydalanish, tirbandlik va yo‘l harakati xavfsizligi masalalari bo‘yicha statistika.
- 4-guruh: yo‘l qurilishi, ifloslanish va yashash joylarini yo‘qotishning ekologik ta’siri haqida hisobotlar.

3-bosqich: Har bir guruhga tayyorgarlik ko‘rishni buyuriladi. (5 daqiqa)

- Yo‘l ekspluatatsiyasini boshqarish bo‘yicha ularning istiqbollarini sarhisob qiladigan qisqacha taqdimot.
- Boshqa guruhlariga ularning rollari va majburiyatlari to‘g‘risida beriladigan savollar ro‘yxati.
- Boshqa guruhlarning potentsial savollariga kutilgan javoblar.

4-bosqich: Auditoriyani tayyorlash va moslashtirish. (3 daqiqa)

- “Mutaxassislar” uchun shohsupaga yoki “jurnalistlarga” qaragan saxnada stullar ajratish kerak.

- Jurnalistlarga yuklansin: qolgan talabalar ommaviy axborot vositalari vakili, jurnalistlar sifatida harakat qiladi.

5-bosqich: Mavzuni tanishtirish: (20 daqiqa)

- Yo‘l ekspluatatsiyasini boshqarishning ahamiyati va uning turli manfaatdor tomonlarga ta’sirini qisqacha tushuntiriladi.
- Matbuot anjumanining formatini va turli guruhlarining rollarini belgilanadi.

6-bosqich: “Ekspertlarning” taqdimotlari: (12 daqiqa)

- Taqdimotini o‘tkazish uchun har bir mutaxassislar guruhini shohsupaga taklif qilinadi.
- Ularni aniq tildan foydalanishga, tasdiqlovchi dalillarni taqdim etishga va asosiy fikrlarni ta’kidlashga chaqiriladi.

7-bosqich: Muxbirlarning savollari va ularga javob: (10 daqiqa)

- Har bir taqdimotdan so‘ng, "muxbirlar" talabalarni mulohazali savollar berishga, tushuntirish izlashga va qiziqtirgan savollarini aniq va ravon bayon qilishga undaladi. Savollar kuyidagi kurinishda bo‘ladi:
- Mukammal ta’mirlashga bo‘lgan talab muddatidan oldinroq yuzaga keltiruvchi eng muhim sabablardan biri?
- Bugungi kunda “ta’mirlanmay qolgan yo‘llar” umumiy foydalanishdagi yo‘llarning necha foizini tashkil qilmoqda?
- Bizning davlatimizda avtomobil yo‘llarida necha kN hisobiy yuklarga mo‘ljallangan?
- Noravonliklar nima va ularni keltirib chikaruvchi omillarni izoxlab bering?
- Sementbeton qoplamalarida noravonliklar balandligi yoki chuqurligi kancha mm ni tashkil yetishi mumkin?
- Asfaltobeton koplama va sementobeton qoplamalarning kaysi birini ekspluatatsiya jarayonlari kamxarj yoki samarali?
- Toshli va shag‘alli bog‘lovchi materiallar bilan ishlov berilgan qoplamalarda noravonliklar gacha mm ga yetishi mumkin?
- Noravonliklarning qanday turlari mavjud?

- Yo‘l qoplamasining ilashish ko‘effitsientini taminlovchi me‘zon yoki omillarga nimalar misol bo‘ladi?
 - Quruq holatdagi asfaltobeton qoplamalardagi normal ilashish ko‘effitsiyenti qancha oraliqda bo‘ladi?
 - Nam holatdagi asfaltobeton qoplamalardagi normal ilashish ko‘effitsiyenti qanday oraliqda bo‘ladi?
 - Zichlangan muz holatdagi asfaltobeton qoplamalardagi normal ilashish ko‘effitsiyenti qanday oraliqda bo‘ladi?
 - Yo‘llaring ekspluatatsiya davrining qisqarishiga iqlim omillarining ta’siri kay darajada?
 - Sirtga ishlov berishning zamonaviy usullari bormi va ular qaysilar?
 - Bugungi kunda avtotransport vositalarining ekologiyaga va inson salomatligiga ta’siri kay darajada va kanday ishlar olib borilmoqda?
 - Aftomobil yo‘llarida xarakat qilayotgan og‘ir yuk avtomobillarining xarakatini nazorat qilishning kanday zamonaviy tizimlari mavjud?
- Moderator (o‘qituvchi) - yani shu anjumanni boshqaruvchi sifatida barcha guruhlarining ishtirok etish imkoniyatini ta’minlab, munozarani osonlashtirishi mumkin.

8-bosqich: Yakunlash va xulosa: (10 daqika)

- Matbuot anjumanini muhokama qilingan asosiy fikrlarni umumlashtirish va taqdim etilgan turli nuqtayi nazarlarni ta’kidlash bilan yakunlanadi.
- Talabalarni o‘quv tajribasi va turli nuqtayi nazarlarning qiymati haqida fikr yuritishga undash.
- Yo‘llarni samarali boshqarishda turli manfaatdor tomonlar o‘rtasida hamkorlik va aloqa muhimligini muhokama qilish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Xulosa

"Matbuot anjumani" texnologiyasi AYEQ kabi ixtisoslashtirilgan fanlarni o‘qitishda innovatsion va samarali yondashuv bo‘lib xizmat qiladi. Talabalarni tadqiqot, taqdimot va

munozaralarga faol jalb qilish orqali ushbu usul murakkab tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi, muhim tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi va talabalarni kelajakdagi ishlarida muvaffaqiyatga tayyorlaydi. O'qituvchilar innovatsion o'qitish metodologiyasini o'rganishni davom ettiradi, "matbuot anjumani" usuli talabalarni intellektual qiziqish, tanqidiy fikrlash va talabalar o'rtasida samarali muloqotni rivojlantiradigan dinamik o'quv muhitiga aylantirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Q.H. Azizov. “Mahsus fanlarni o'qitish metodikasi” O'quv qo'llanma. TADI. Toshkent 2019y
2. Asphalt instituti.<https://www.asphaltinstitute.org/>
3. Yo'l harakati xavfsizligi va boshqaruvi uyushmasi “Association-of-Road-Traffic-Safety-and-Management”.<https://artsm.org.uk/>